

ОСВІТНЯ ПРОГРАМА ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ

НЕДОЛІКИ ЗАСТАРІЛИХ ОСВІТНІХ ПРОГРАМ

Зміст освітніх програм

- Будуються, як правило, без урахування реальних потреб ринку праці.
- Є орієнтованими на викладача.
- Жорстко/вузькоприв'язані до спеціальності.
- Важко забезпечити академічну мобільність.
- Занадто регламентовані - від 65 до 90% обсягу освітніх програм (найменування дисциплін, їх обсяг, час викладання, і, здебільшого - форма контролю) нормувалась стандартами вищої освіти від яких ВНЗ не мав права відступити.
- Важко вносити необхідні зміни в існуючу програму.

НЕДОЛІКИ ЗАСТАРІЛИХ ОСВІТНІХ ПРОГРАМ

Форма опису

- ОКХ та ОПП заобсягом занадто об'ємні.
- Не використовується інструментарій перевірки формування необхідних компетентностей.
- Не враховуються міжнародні рекомендації та формати представлення освітніх програм.

Технології реалізації

- Застарілі технології навчання.
- Недостатній розвиток важливих загальних компетентностей.
- Не передбачають можливості індивідуальних навчальних траєкторій.

ОСНОВНИЙ ПРИНЦИП ПОБУДОВИ СУЧАСНИХ ОСВІТНІХ ПРОГРАМ - СТУДЕНТОЦЕНТРОВАНЕ НАВЧАННЯ

- Студентоцентроване навчання (student-centered education)
- Навчання, орієнтоване на вихід (output-oriented study programme)
- Компетентнісний підхід в побудові та реалізації навчальних програм (competence-based approach)
- Навчання, орієнтоване на результати (result-based education)

МЕТОДОЛОГІЯ ПОБУДОВИ СТУДЕНТОЦЕНТРОВАНОЇ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ

- Визначення потреби та потенціалу програми
- Визначення профілю програми та ключових компетентностей
- Формулювання програмних результатів навчання
- Вирішення питання щодо модуляризації освітньої програми
- Визначення компетентностей та формулювання результатів навчання для кожного модуля
- Визначення підходів до викладання, навчання та оцінювання
- Перевірка охоплення ключових загальних та предметноспеціалізованих компетентностей
- Розроблення освітньої програми та її структурних одиниць
- Перевірка збалансованості та реалістичності програми
- Моніторинг та удосконалення програми в процесі її реалізації

МЕТОДОЛОГІЯ ПОБУДОВИ СТУДЕНТОЦЕНТРОВАНОЇ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ

Визначення потреби та потенціалу програми

- проконсультуватися з зацікавленими сторонами (потенційними студентами, науковцями, потенційними роботодавцями), щоби перевірити, чи є потреба в даній програмі,
- вирішити чи запропонована програма відповідає встановленим або новим професійним вимогам.

Визначення профілю та ключових компетентностей

- визначити основні дисципліни/предметні області, що формують основу освітньої програми,
- визначити орієнтацію та вказати тип програми: загальна чи спеціалізована,
- визначити та описати потенційні галузі та сектори, де випускники зможуть знайти місце роботи • визначити та описати внесок програми для розвитку особистого та громадянського рівня культури
- визначити ключові програмні компетентності, розподіливши їх на загальні та спеціальні компетентності, найбільш відповідні для запропонованої програми.

МЕТОДОЛОГІЯ ПОБУДОВИ СТУДЕНТОЦЕНТРОВАНОЇ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ

Формулювання програмних результатів навчання

- сформулювати програмні результати навчання (15-20 результатів) відповідно до ключових програмних компетентностей.

Вирішення питання щодо модуляризації освітньої програми

- вирішити, чи кожна одиниця програми повинна мати кратний кредитний вимір (наприклад, 5-10-15), або довільний вимір, що відповідає реальному навчальному навантаженню,
- присвоїти ЄКТС кредити кожній одиниці освітньої програми, за умови, що одному семестру відповідає 30 ЄКТС кредитів, а звичайному навчальному року – 60 ЄКТС кредитів. 1 ЄКТС кредит відповідає 30 годинам загального навчального навантаження студента.

МЕТОДОЛОГІЯ ПОБУДОВИ СТУДЕНТОЦЕНТРОВАНОЇ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ

Визначення компетентностей та формулювання результатів навчання для кожного модуля

- вибрати загальні та спеціальні компетентності, які слід сформулювати та покращити в кожному модулі, на основі ключових програмних компетентностей,
- сформулювати результати навчання для кожної компетентності, які слід розвинути в даній структурній одиниці освітньої програми.

Визначення підходів до викладання, навчання та оцінювання

- погодити спосіб якнайкращого розвитку та оцінювання компетентностей та досягнення бажаних результатів навчання,
- передбачити різноманітні підходи до навчання, викладання та оцінювання.

МЕТОДОЛОГІЯ ПОБУДОВИ СТУДЕНТОЦЕНТРОВАНОЇ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ

Визначення підходів до викладання, навчання та оцінювання

- погодити спосіб якнайкращого розвитку та оцінювання компетентностей та досягнення бажаних результатів навчання,
- передбачити різноманітні підходи до навчання, викладання та оцінювання.

Перевірка охоплення ключових загальних та предметно спеціалізованих компетентностей

- перевірити розвиток ключових загальних та спеціальних компетентностей,
- перевірити, чи всі програмні ключові загальні та спеціальні компетентності покриваються модулями/одиницями освітньої програми.
- Розроблення освітньої програми та її структурних одиниць,
- підготувати опис програми та описи її структурних одиниць на основі профілю, ключових програмних компетентностей, програмних результатів навчання, розподілу кредитів, визначених підходів до навчання та оцінювання.

МЕТОДОЛОГІЯ ПОБУДОВИ СТУДЕНТОЦЕНТРОВАНОЇ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ

Перевірка збалансованості та реалістичності програми

- перевірте, чи завершена програма збалансована, тобто – чи прикладені зусилля вартують компетентностей, які мають бути досягнуті,
- перевірте, чи кредити присвоєні раціонально, чи студенти здатні завершити окремі дисципліни та всю освітню програму, вклавшись у визначений час.

Моніторинг та удосконалення програми в процесі її реалізації

- реалізуйте освітню програму та її компоненти відповідно до чіткої структури та прозорого плану впровадження,
- виконуйте моніторинг програми та її компонентів шляхом опитування студентів та працівників з метою оцінювання викладання, навчання та оцінювання, а також вихідної інформації відповідно до показника успішності, рекомендовано використовувати контрольний перелік запитань Tuning для оцінки навчального плану,
- використовуйте системи зворотного та прямого зв'язку для аналізу результатів в оцінювання та очікуваних розробок в предметній галузі з врахуванням потреб суспільства та наукового середовища,
- використовуйте отриману інформацію для удосконалення програми в цілому та її компонентів.

Компетентності: спеціальні (фахові), загальні

До спеціальних (subjectrelated) відносяться компетентності, які:

- є специфічними для даної предметної області (галузі/напрямку/дисципліни);
- безпосередньо пов'язані із спеціальними знаннями у предметній області;
- визначають профіль програми, тобто роблять її індивідуальною, істотно відмінною від інших програм.

Загальні (generic) компетентності – знання, розуміння, навички та здатності, якими студент оволодіває у рамках виконання певної програми навчання, але які мають універсальний характер.

Загальні компетентності (Tuning, 2012)

- Здатність до аналізу та синтезу • Уміння застосовувати знання на практиці • Планування та розподіл часу • Базові загальні знання сфери навчання • Застосування базових знань професії на практиці
- Усне та письмове спілкування рідною мовою • Знання другої мови
- Елементарні навички роботи з ПК • Дослідницькі уміння • Здатність до самонавчання • Навички роботи з інформацією (уміння знаходити та аналізувати інформацію з різних джерел) • Уміння самокритики та критики • Здатність адаптуватися до нових ситуацій • Здатність генерувати нові ідеї (творчість)
- Загальні компетентності (Tuning, 2012) • Розв'язання задач • Прийняття рішень • Робота в команді • Міжособистісні вміння • Лідерство • Здатність працювати в команді фахівців з різних підрозділів • Уміння спілкуватися з непрофесіоналами галузі • Увага до відмінностей та впливу культури • Уміння працювати в міжнародному контексті • Розуміння культур та традицій інших країн • Уміння працювати автономно • Розробка та менеджмент проекту • Ініціативність та дух підприємництва • Дотримання етики • Забезпечення якості • Воля до успіху

ФОРМУЛЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

ТАКСОНОМІЯ БЛУМА

- Згідно із теорією Блума когнітивна (пізнавальна) сфера містить шість послідовних рівнів складності:
- Знання (Knowledge) – здатність запам'ятати або відтворити факти (терміни, конкретні факти, методи і процедури, основні поняття, правила і принципи тощо) без необхідності їх розуміння.
- Розуміння (Comprehension) – здатність розуміти та інтерпретувати вивчене. Це означає уміння пояснити факти, правила, принципи; перетворити словесний матеріал в, наприклад, математичні вирази; прогнозувати майбутні наслідки на основі отриманих знань.
- Застосування (Application) – здатність використати вивчений матеріал в нових ситуаціях, наприклад, застосувати ідеї та концепції для розв'язання конкретних задач.
- Аналіз (Analysis) – здатність розбивати інформацію на компоненти, розуміти їх взаємозв'язки та організаційну структуру, бачити помилки й огріхи в логіці міркувань, різницю між фактами і наслідками, оцінювати значимість даних.
- Синтез (Synthesis) – здатність поєднати частини разом, щоб одержати ціле з новою системною властивістю.
- Оцінювання (Evaluation) – здатність оцінювати важливість матеріалу для конкретної цілі.

ФОРМУЛЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

ТАКСОНОМІЯ БЛУМА

- Основними дієсловами, які використовуються для формулювання результатів навчання та свідчать **про засвоєння студентом знань**, є: назвати, впорядкувати, зібрати, визначити, описати, знайти, перевірити, помітити, скласти список, повторити, відтворити, показати, сказати, установити зв'язок тощо.
-
- При формулювання результатів навчання, **що стосуються розуміння**, використовуються наступні дієслова: класифікувати, асоціювати з, змінити, прояснити, перетворити, побудувати, описати, обговорити, виділити, оцінити, пояснити, виразити, розширити, ідентифікувати, ілюструвати, інтерпретувати, зробити висновок, доповісти, вибрати, знайти рішення тощо
-
- Результати навчання, **які стосуються застосування знань**, можуть використовувати слова: застосувати, змінити, обчислити, оцінити, вибрати, продемонструвати, розробити, виявити, завершити, знайти, ілюструвати, модифікувати, організувати, передбачити, планувати, вибрати, показати, перетворити, використати, окреслити та інші.

ФОРМУЛЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

ТАКСОНОМІЯ БЛУМА

- Основними дієсловами, які використовуються для формулювання результатів навчання **щодо здатності до аналізу знань**, є: упорядкувати, аналізувати, розділити на складові, обчислити, розділити на категорії, порівняти, класифікувати, поєднати, протиставити, критикувати, дискутувати, визначити, зробити висновок, вивести, виділити, розділити, оцінити, випробувати, експериментувати, ілюструвати, дослідити, співвіднести, тестувати тощо.
- При формулюванні результатів навчання, **що стосуються синтезу**, використовуються наступні дієслова: аргументувати, упорядкувати, поєднати, класифікувати, зібрати, скомпільовати, спроектувати, розробити, пояснити, встановити, сформулювати, узагальнити, інтегрувати, модифікувати, організувати, спланувати, запропонувати, реконструювати, установити зв'язок із, підсумувати та інші.
- Основними дієсловами, що характеризують **здатність особи до оцінювання знань**, є: оцінити, встановити, аргументувати, вибрати, поєднати, порівняти, зробити висновок, співставити, критикувати, захищати, пояснити, рейтингувати, розсудити, виміряти, передбачити, рекомендувати, співвіднести до, узагальнити, ухвалити тощо.

СТРУКТУРА ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ

- **I Титульний аркуш**
- - Рівень вищої освіти
- - Ступінь вищої освіти
- - Назва галузі знань
- - Назва спеціальності
- - Освітня кваліфікація
- - Професійна кваліфікації

СТРУКТУРА ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ

- **II Передмова**
- Склад робочої групи
- Відомості про рецензії зовнішніх стейкхолдерів
-
- **III Профіль освітньої програми**
- **Загальна інформація:** повна назва вищого навчального закладу та структурного підрозділу; ступінь вищої освіти та назва кваліфікації мовою оригіналу; офіційна назва освітньо-професійної програми; тип диплому та обсяг освітньо-професійної програми.
- **Мета освітньої програми.**
- **Характеристика освітньо-професійної програми.**
- **Предметна область (галузь знань, спеціальність, спеціалізація (за наявності))**

СТРУКТУРА ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ

- **Придатність випускників до
працевлаштування та подальшого навчання.**
- **Подальше навчання.**
- **Викладання та оцінювання**
- **Програмні компетентності: інтегральна
компетентність; загальні компетентності (зк);
фахові компетентності (фк).**

Інтегральна компетентність

- За основу береться опис відповідного кваліфікаційного рівня Національної рамки кваліфікацій (НРК), згідно із Законом України «Про освіту»:
- Бакалавр (рівень 7): Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у певній галузі професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів відповідної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.
- Магістр (рівень 8): Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у певній галузі професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

Загальні компетентності

- Перелік загальних компетентностей корелюється з описом відповідного кваліфікаційного рівня НРК.
- Перелік загальних компетентностей має містити 5-15 компетентностей з врахуванням рівня освіти.
- До обов'язкових загальних компетентностей освітнього ступеня бакалавра належать:
- Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- Здатність планувати та управляти часом.
- Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
- Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
- Здатність спілкуватися іноземною мовою.
- Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
- Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.
- Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності

- Перелік рекомендованих спеціальних (фахових, предметних) компетентностей корелює з описом відповідного кваліфікаційного рівня НРК.
- Орієнтовна кількість спеціальних компетентностей, як правило, не перевищує 10-20 компетентностей з урахуванням рівня освіти.
- Для освітнього рівня магістра слід відобразити, як додаткові вимоги в переліку компетентностей, відмінність навчальних цілей освітньо-професійної та освітньо-наукової програм.

Програмні результати навчання: знання, професійні уміння та навички

- **Результати навчання мають відповідати таким критеріям:**
- бути чіткими і однозначними, дозволяючи чітко окреслити зміст вимог до здобувача вищої освіти;
- бути діагностичними (тобто результати навчання повинні мати об'єктивні ознаки їх досягнення чи недосягнення);
- бути вимірюваними (має існувати спосіб та шкала для вимірювання досягнення результату прямими або непрямыми методами, рівнів досягнення складних результатів);

Обсяг освітньої програми

- **Для бакалавра:**
- на базі повної загальної середньої освіти з терміном навчання 11 років становить 240 кредитів ЄКТС.
- Мінімум 50% обсягу освітньої програми має бути спрямовано на забезпечення загальних та спеціальних (фахових) компетентностей за спеціальністю, визначених стандартом вищої освіти.
- **Для магістра**
- освітньо-професійної програми становить 90-120 кредитів ЄКТС,
- освітньо-наукової становить 120 кредитів ЄКТС.
- Мінімум 35% обсягу освітньої програми має бути спрямовано для здобуття загальних та спеціальних (фахових) компетентностей за спеціальністю, визначених Стандартом вищої.

СТРУКТУРА ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ

- **IV. Перелік компонент освітньо-професійної/наукової програми та їх логічна послідовність**
- **Нормативні навчальні дисципліни**
- **1. Цикл загальної підготовки**
- **2. Цикл професійної підготовки**
- **3. Вибіркові компоненти ОП**
- **V. Форми атестації здобувачів вищої освіти**
- **Форми атестації**
- **Вимоги до кваліфікаційної роботи (за наявності)**